

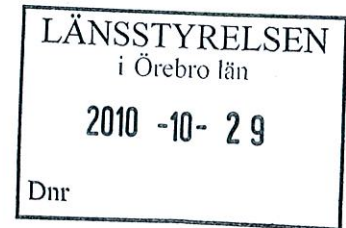

Missiv

Datum
2010-10-12

Beteckning
Jönköping: 503-4708-2010
Västra Götaland: 503-14545-2010
Örebro: 5030-4338-2010
Östergötland: 503-3327-2010

Enligt sändlista

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Vättern
– ett gemensamt förhållningssätt för länsstyrelserna
runt Vättern

De förändrade reglerna om strandskydd ger kommunerna ökade möjligheter att skapa landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kring Vättern råder särskilda, mer restriktiva, bestämmelser om landsbygdsutveckling i strandnära lägen. För att nå en samsyn i hanteringen av landsbygdsutveckling i strandnära lägen har länsstyrelserna kring Vättern arbetat fram en beskrivning av länsstyrelsernas gemensamma förhållningssätt kring Vättern.

Monica Flodström
Länsstyrelsen i Jönköpings län

Göran Bengtsson
Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Kjell Unevik
Länsstyrelsen i Örebro län

Magnus Holgersson
Länsstyrelsen i Östergötland

Missiv

Datum
2010-10-12

Beteckning
Jönköping: 503-4708-2010
Västra Götaland: 503-14545-2010
Örebro: 5030-4338-2010
Östergötland: 503-3327-2010

Sändlista:

Kommunerna:

Askersund

Habo

Hjo

Jönköping

Karlsborg

Motala

Ödeshög

Vadstena

Länsstyrelserna:

Jönköping

Västra Götaland

Örebro

Östergötland

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Vättern – ett gemensamt förhållningssätt för länsstyrelserna runt Vättern

Bakgrund och syfte

Enligt de nya reglerna kring strandskydd ska kommunerna redovisa¹ lämpliga områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) i översiktsplanen. I dessa områden får det beaktas som särskilt skäl om en verksamhet, anläggning, byggnad eller åtgärd bidrar till utveckling av landsbygden. Utpekande av LIS-områden ska ske på ett sådant sätt att det långsiktiga skyddet av strandområdena inte påverkas negativt. Det ska fortfarande finnas så god tillgång till strandområden i en kommun, att allmänhetens behov tillgodoses och att det finns förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Utpekandet av LIS-områden syftar till att stimulera den lokala och regionala utvecklingen långsiktigt.

I reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen lyfts några områden i landet särskilt fram. Vättern är ett av dessa områden. Vid Vättern ska reglerna kring LIS tillämpas restriktivt i områden med högt bebyggelsetryck. Därmed kommer kommunerna kring Vättern att ha en begränsad möjlighet att peka ut sådana områden vid sjön.

Utpekande av LIS-områden är en mellankommunal fråga. Därför ska samråd ske med angränsande kommuner. En viktig fråga är hur strandskyddets syften fortfarande kan tillgodoses långsiktigt i relation till angränsande kommuners utpekande av LIS-områden. Länsstyrelserna kommer att skicka utpekande av LIS-områden vid Vättern på remiss till varandra.

Länsstyrelserna runt Vättern² har gjort en tolkning utifrån gällande lagstiftning och förarbeten av vad en strandnära landsbygdsutveckling kring Vättern kan innebära, i syfte att nå ett gemensamt förhållningssätt vad det gäller LIS-områden vid bland annat ärendehandläggning. Detta dokument kommer att vara ett stöd i kommuners och länsstyrelser ärendehandläggning av LIS-områden i översiktsplanering och efterföljande dispensbeslut och upphävande i detaljplan.

¹ 7 kap 18 e § miljöbalken, 4 kap 1 § plan och bygglagen

² Länsstyrelsen i Jönköpings län, Västra Götalands län, Örebro län samt Östergötlands län

PM

Datum
2010-10-12

Beteckning
Jönköping: 503-4708-2010
Västra Götaland: 503-14545-2010
Örebro: 5030-4338-2010
Östergötland: 503-3327-10

Beskrivning av Vättern

Förhållandena runt Vättern varierar men det finns vissa grundläggande förutsättningar som är gemensamma för området:

- Vättern är en speciell sjö med dess stora djup, goda vattenkvalitet, långa omsättningstid och den utmärkande topografin runt sjön.
- Landskapet kring Vättern är till största del ett skogslandskap. På västra och östra sidan av Vätterns mellersta del dominerar jordbrukslandskapet.
- Vättern med dess öar, stränder och omgivning har höga landskapsbildsvärden.
- Vättern med dess strandområden har höga värden för såväl naturvård som kulturmiljövård och friluftsliv³.
- Större delen av Vätterns vattenområde är Natura-2000 område. Det finns även flera skyddade områden enligt 7 kap miljöbalken i och utmed Vättern.
- Vättern är ett viktigt område nationellt och internationellt för det rörliga friluftslivet, framför allt för båtliv, fiske och som strövområde.
- Vättern är utpekad som nationellt värdefull för fiske.
- Strandskyddet är utökat runt stora delar av Vättern för att värna de höga natur- och friluftslivsvärdena. I Jönköpings och Västra Götalands län är det 300 meter, i Östergötlands län är det 150 meter och i Örebro län är det 100 meter. Fram till den 31 december 2014 pågår dock en översyn av det utökade strandskyddet, varför gränserna vid Vättern kan komma att ändras.
- Exploateringsgraden kring Vättern är varierande. I vissa områden, framför allt kring tätorterna, är exploateringsgraden hög medan det finns andra områden som nästan är helt oexploaterade. Mellan de större orterna finns mindre partier med samlad bebyggelse samt fritidshusbebyggelse. Spridd bebyggelse finns främst som gårdsbildningar i odlingslandskapet.
- Vättern är en viktig dricksvattentäkt. Arbete pågår med att bilda vattenskyddsområde för Vättern.
- Vättern har enligt fastställda miljökvalitetsnormer för vatten både god ekologisk status och god kemisk status (med undantag för kvicksilver).

³ Riksdagen 4 kap 1 och 2 §§ miljöbalken samt 3 kap. 6 § miljöbalken, naturreservat, Natura 2000

PM

Datum
2010-10-12

Beteckning
Jönköping: 503-4708-2010
Västra Götaland: 503-14545-2010
Örebro: 5030-4338-2010
Östergötland: 503-3327-10

Länsstyrelsernas riktlinjer för utpekande av LIS-områden runt Vättern

Länsstyrelserna kring Vättern bedömer att efterfrågan på mark är hög kring hela Vättern. Därmed ska LIS-områden pekats ut restriktivt kring hela Vättern⁴.

Med hänsyn till att Vättern har höga natur-, kultur- och friluftsvärden och att det råder ett exploateringsstryck kan endast ett mindre antal LIS-områden av begränsad omfattning komma ifråga. Områdena får endast ha en liten betydelse för strandskyddets syften.

Här kan lokalisering av LIS-områden övervägas vid Vättern

- Turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska särskilt beaktas kring Vättern. Verksamheter som främjar turism och friluftsliv är därför särskilt lämpliga för LIS. I första hand bör områden i anslutning till befintliga verksamheter väljas, samt klusterområden där olika turismnäringar drar nytta av varandra.
- Områdena bör vara sådana som helt eller delvis redan är ianspråktagna.
- I orörda områden bör endast åtgärder som stärker det rörliga friluftslivet medges.
- Områden för bostäder kan pekats ut i anslutning till mindre tätorter och bebyggelseansamlingar som redan har eller har förutsättningar för service, med målet att kunna stärka eller utöka den servicen. Sådan service kan vara skola, affär, kollektivtrafik. I bedömningen bör även hänsyn tas till om det är områden där det finns infrastruktur och vatten/avlopp eller om detta kan anordnas på ett lämpligt och ekonomiskt sätt.

Här bör LIS-områden undvikas vid Vättern

- Länsstyrelserna vid Vättern anser att LIS-områden kan pekats ut i ren landsbygd samt i anslutning till mindre tätorter. LIS-områden kan inte pekats ut i anslutning till större tätorter⁵
- Ny bostadsbebyggelse bör inte lokaliseras till tidigare obebyggda eller glest bebyggda lägen vid Vättern. Ytterligare spridd bostadsbebyggelse på landsbygden bör undvikas eftersom det innebär sämre resurshushållning.

⁴ Miljöbalken 7 kap 18 e § punkt 3d.

⁵ I olika nationella dokument finns flera definitioner på tätort och landsbygd. Glesbygdsverket (nuvarande Tillväxtverket) tillämpar en definition för landsbygd som områden på ett avstånd om mer än 5 minuters bilresa från närmaste tätort som har mer än 3000 invånare. Länsstyrelsen i Jönköpings län använder den som riktmärke vid utpekande av LIS-område. Det är ett tydligt kommunalt ansvar att definiera begreppet landsbygd, enligt förarbetena till strandskyddslagstiftningen.

PM

Datum
2010-10-12

Beteckning
Jönköping: 503-4708-2010
Västra Götaland: 503-14545-2010
Örebro: 5030-4338-2010
Östergötland: 503-3327-10

- Större oexploaterade områden som har pekats ut i kommunernas översiktsplaner som tysta områden eller stora opåverkade områden med avsaknad av infrastruktur är i sig värdefulla och bör förbli oexploaterade.
- Skyddade områden enligt 7 kap. miljöbalken och områden med dokumenterat höga naturvärden bör undvikas. Undantag kan vara möjliga i vattenskyddsområden och i det vattenområde som är utpekade som Natura 2000. I vattenområdet kan det i huvudsak handla om hamnar etc.
- Riksintresseområdena för natur och friluftsliv enligt 3 kap miljöbalken bör undvikas.

PM

Datum
2010-10-12

Beteckning
Jönköping: 503-4708-2010
Västra Götaland: 503-14545-2010
Örebro: 5030-4338-2010
Östergötland: 503-3327-10

Aktuella lagrum

Följande lagrum är aktuella när det gäller utpekande av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen:

7 kap. 13 § miljöbalken

Strandskyddet syftar till att långsiktigt

1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och
2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

4 kap. miljöbalken

Enligt 4 kap 1 § miljöbalken är Vättern med öar och strandområden, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Enligt 4 kap. 2 § miljöbalken ska vid Vättern med öar och strandområden turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

7 kap. 18 d § miljöbalken

Med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter, eller vid Vättern om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området.

Prop. 2008/09:119: Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden s. 64

Med åtgärder som främjar landsbygdsutveckling avses bl.a. sådana åtgärder som långsiktigt kan ge positiva sysselsättningseffekter och som kan bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i landsbygder.

Mer information

- Miljöbalken (1998:808)
- Plan- och bygglagen (1987:10)
- *Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden* Prop. 2008/09:119
- *Strandskydd – en vägledning för planering och prövning* Handbok 2009:4, Naturvårdsverket och Boverket
- Länsstyrelsernas webbplatser, via www.lansstyrelsen.se

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Vättern
– ett gemensamt förhållningssätt för länsstyrelserna runt Vättern

Detta dokument är ett stöd för kommuner och länsstyrelser runt Vättern inför utpekande av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i översiktsplanering och vid efterföljande dispensbeslut och upphävande i detaljplan.

Länsstyrelserna

Jönköping
Västra Götaland
Örebro
Östergötland

www.lansstyrelsen.se